

SOZINETATE ZERGA EAE-N HAMAR URTEAN ERDIRA JAITSI DA

Urtearen amaierak erreforma fiskala ekarri die opari Araba, Gipuzkoa eta Bizkaiko enpresei: Sozietate Zerga lau puntu jaitsiko da, EAJ, PSE eta PPren arteko itunari esker. Lehiakortasunaz eta erakargarritasunaz hitz egiten dutenentzat beharrezkoa omen. Baina egiaz, zenbat ordaintzen dute enpresek? Eta nola eragin dezake *zerga atzerakadak* gastu publikoan, ongizatean eta enpleguan? Datuak eskuan, oinarritzko galdera batzuk erantzuten saiatuko gara.

Urko Apaolaza Avila
@urkoapaolaza

“Badago tartea Sozietate Zergarekin diru gehiago biltzeko”. Pedro Azpiazu Eusko Jaurlaritzako Ogasun sailburuak hitz horiek erabili zituen joan den maiaztean, iradokitze zergak igotzeko aukera zabalik zegoela. Haren ustez euskal enpresariak ez dute beste toki batzuetan baino gehiago ordaintzen. Esaldiak harrabotsa sortu zuen botere ekonomiko, patronal eta foru instituzioetan.

Urte erdi eskas geroago, igaro gara enpresei zergak igo behar zaizkiela imajinetatik azken aldiko beherakada handienetakoa egitera: konpainia handien gaineko tasa nominala %28tik %24ra pasa da eta enpresa ertain eta txikiak %24tik %20ra. Hori guztia, duela gutxi Sozietate Zerga hamarrekoko bat ere mugitzearen kontra zegoen PSEren baimearekin.

Jeltzale eta sozialisten pirueta akrobatiko horretan sartzen da, baita ere,

EAEko Aurrekontu Orokorrek onartzea –PPrekin abstentzioa adostuta– ezusterik ezean hil honen 22an Eusko Legebiltzarrean. Confebask enpresarien elkarteak txalotu egin du akordioa eta azpimarratu du negoziatzeko “eredu propioa” ezarri dela. Hiru alderdi horiek (EAJ, PSE eta PP) bloke ekonomiko handi bat osatu dute *de facto* “egonkortasunaren” izenean, lurralde historikoetarako ere balio duena, Arabako kontuekin ikusi dugun bezala.

Azpiazuri belarrondokoa

Enpresei zergak jaitsita, diru gehiago izango dute bederen langileei soldatak igotzeko... Horrela pentsa zezakeen herritar apalak akaso, eta Azpiazuk ere igoal hori pentsatu du berrikitan eskatu duenean enpresek eta sindikatuek soldata igoerak hitzartu ditzatela –Lan Harremanen Kontseiluko azken txoste-

naren arabera, 2008tik hona %5 gutxitu da langileen eros ahalmena-. Beste behin belarrondoko galanta eman diote patronaletik: “Oso eroso da igoera eskatzea pagatzen duena beste bat denean”, erantzun dio Iñaki Garciñuno Cebek Bizkaiko enpresen elkarte buroak Herri Irratiarekin egindako elkarrizketa batean. Sozietate Zergarekin pasa dena ikusita, zeinek daki hurrengo urtean Olentzerok ez ote dien langileei soldata igoera beharrez jaitsiera ekarriko paperean bilduta...

Elkarrizketa berean, Garciñunok ziurtatu du soldatak igotzeak ez dakarrela halabeharrez kontsumoa handitzea edo ekonomia dinamizatzea: “Langileak bere ekonomia saneatzeko edo kredituak amortizatze erabil dezake igoera hori”. Eta nahi gabe, hankaz gora jarri du enpresei zergak jaitea eskatzeko patronalak erabili ohi duen argudio nagu-

sietako bat: soldata igoerak kontsumo igoera *halabeharrez* ekartzen ez duen bezala, zerga jaitsierak ere ez baitu esan nahi enpresak gehiago inbertituko duenik enplegua sortzeko. Izaera espekulatiboa duten beste inbertsio batzuk gailentzen dira askotan, Mikel Zurbano EHUko irakasleak ARGIAren zerbaki honetan (“Zerga atzerakada”, 17. orrialdean) esan duen moduan.

Zerga jaitsieraren kaliza

Paul Krugman Ekonomia Nobel saridunak azaldu duenez (*El País*, 2017-11-17), egiaz, negozioaren mundu erreala ezagutzen duten enpresetako kontseilari delegatuek ez diete kasu gehiegi egiten zerga tasei, ez omen dira faktore garrantzitsua inbertitzeko orduan. Donald Trumpen zerga erreformaz ari da Krugman noski –enpresen gaineko presio fiskala %35etik %20ra jaitea

EAEko 2018ko Aurrekontuak onartzeko akordioa sinatzeko unea. Erdian, elkarri eskua ematen, Pedro Azpiazu Eusko Jaurlaritzako Ogasun sailburua eta Antón Damborenea PPko ekonomia arloko bozeramailea. Zerga erreformaren gaia erdiz-erdi sartu da aurrekontuen eztabaidan eta itunak atea irekita utzi du aurrera begira fiskalitatean aldaketa gehiago egiteko, PPK eskatu bezala.

ARGAZKIA: ARGAZKI PRESS / JUANAN RUIZ

ekarriko duena-, zehazki, estatubatuar presidentearen ekonomia aholkulari bati gertatu zitzaiona kontatu du: “Goi mailako exekutiboekin bildu zen eta galdetu zien ea zergak jaitsita nork uste zuen kapital gastuak igoko zituela. Gu txi batzuek jaso zuten besoa”. Pasadizo horrek erakusten du noraino den auzia ideologikoa, noraino zerga jaitsieraren kaliza “eskuindar ideologoen irudite-riaren” parte, Krugmanek dioen bezala.

Zer punturaino gurean ere da horrela? Arantxa Tapia Ekonomia sailburuak berak aitortu du Sozietate Zergaren tasa nominala jaistearen helburua dela “soilik hori” begiratzen duten atzerriko inbertsioak erakartzea (*El Diario Vasco*, 2017-12-11). Argazki fiskala txukundu eta “kanpo irudia” saldu beharreko zerbait da Cebeken esanetan. Marketing pixka bat, beste tokietako neoliberalak lurralde aske bat ikus dezaten gure herrian euren enpresentzat. Ideologia.

Eztabaida pil-pilean

Zergaren erreforma 2018ko urte hasieran tramitatuko da eta itxura guztien arabera martxora arte ez da onartuko Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako batzar nagusietan, urtarrilaren 1eko atzeraragintasunez. Denbora horretan egongo da zeresanik eta bestelako ekimenik hala ere. Joan den ostegunean Eusko

Legebiltzarreko plenoan Elkarrekin-Podemosen mozioa eztabaidatu zen fiskalitatearen inguruan; gehien duenak, “apenas” ordaintzeaz gain, “beherapentxo fiskalak” egiten zaizkiola salatu zuen talde horretako kide Julen Bollainek. Mozioa ez zen aurrera atera, baina saio monografiko bat egitea eskatuko dutela iragarri dute Elkarrekin-Podemos eta EH Bilduk.

Sozietate Zergaren aldaketa sustatu duten EAJk eta PSEk azaldu dute tasa nominala jaitsi bai, baina tasa efektiboa –azkenean egiaz ordaintzen dena– igo egingo dela kenkari eta hobarrietan aldatketak egin dituztelako “kontraprestazio” moduan, Idoia Mendiaren esanetan. Horrek diru-bilketa handituko duela diote, eta enplegua sortu, eta justizia fiskala egin –enpresa handiak baitira kenkariak gehien baliatzen dituztenak zerga gutxiago ordaintzeko–, eta egonkortasuna ekarri... Hala al da? Beste hainbat galdera egin dizkiogu gure buruari, oinarrizko galdera horri erantzuteko.

1 Zenbat ordaintzen dute enpresek?

Euskal Finantzen Kontseiluak, paparra ateratzeko moduko datua eman zuen urrian azkeneko aldiz bildu zenean: Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako ogasunek krisiaren aurreko “giharra” berreskuratu eta 2007ko diru-bilketa historikoa gainditzea lortu dute 2017ko ekitaldiko datuei erreparatuz –%10etik gorako igoerak izango dituzte aurre ekitaldiarekin konparatuta–. Baina diru-kutxa publikoari egiten zaion ekarpenean oso joera ezberdinak ikusten dira soldatapekoen PFEZ zergari edo eta Sozietate Zergari begiratuz gero.

Sozietate Zergarekin enpresek eka-rritakoa erdira jaitsi da hamar urtean: 2007an 2.034 milioi euro bildu ziren eta 2016an berriz 1.003 milioi baino ez dira izan. EAEn tributatzen duten enpresek, hortaz, pastelaren %7,7 baizik ez dute jartzen, Espainiako Estatuan berriz %12. Azpiazuk, hain zuzen, datu hori jarri zuen mahai gainean “algodoiaren froga” gisara, nabarmentzeko euskal enpresek zerga baxua ordaintzen dutela.

Azken urteetan gainera, kopuruak berdin-berdin egin du behera –2017ko ekitaldiko aurreikuspenek diote joera hori apurtuko dela lehen aldiz–, krisia

IREKIA

ARGAZKI PRESS / MARISOL RAMIREZ

Goian: Urrian egin zen Euskal Finantza Kontseilura bidean Bizkaia, Araba eta Gipuzkoako ahalduenak hurrenez hurren; Bizkaikoak, Unai Rementeriak, gogor kritikatu ditu Pedro Azpiazu Eusko Jaurlaritzako Ogasun sailburuaren asmoak enpresei zergak igotzeko, askoren ustez EAJko “barne borroka” horretan garaile atera da gainera. Behean: Idoia Mendi eta Iñaki Arriola, PSEko Idazkari Nagusia eta Presidentea; sozialistek marra gorritzat zuten Sozietate Zergaren tasa nominala jaitea, baina aurrekontuen negoziaketaren erdian jarrera hori aldatu dute.

gaindituta enpresek mozkinak handitu dituzten arren. Lan errentetatik PFEZ bidez lorturikoa, aldiz, igotzen joan da eta %35 suposatzen du jadanik; gainerakoa zeharkako zergen bidez ordaindutakotik biltzen da, batez ere BEZa.

2 Beste tokietako enpresek baino presio fiskal handiagoa dute?

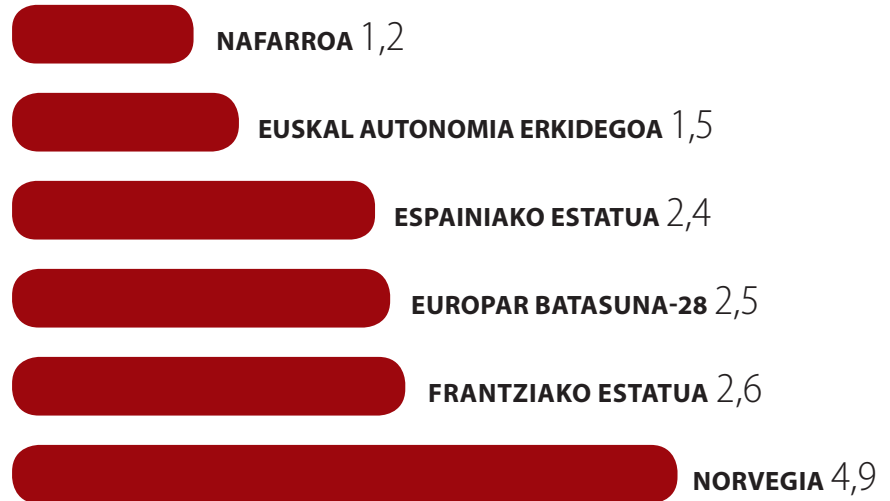
80ko hamarkadan enpresen gaineko presio fiskalaren batez bestekoa %45 eta %40 artean zegoen mundu mailan Tax Foundation AEBetako *think tank* konterbadorearen arabera. Baina Tatche-rismoak eta *laissez faire* ("utzi egiten") doktrinak ekarri dute enpresak gero eta gutxiago zergapetzea: OECD Ekonomia Lankidetzeta eta Garapenerako Erakunde-ko herrialdeen artean %32koa zen tasa 2000. urtean, eta orain berriz apenas iristen da %25era.

Euskal enpresari elkarteak askotan azaldu dira kexu, esanez gutxien ordaintzearen *karreran* atzean geratu direla orain arteko %28arekin -lurraldeotan gehiago diren enpresa txiki eta ertainek %24ko tasa dute, nolana ere-. Baina enpresek ekarritakoa konparatzen badugu herrialde baten ondarea kalkulatzeko erabiltzen den Barne Produktu Gordinarekin (BPG), oso beste-lako datua daukagu: Europar Sozietate Zergaren pisua BPGaren %2,5 baldin bada (Eurostat), EAEn %1,5 da -Nafarroan are eskasagoa, %1,2-, askoz gutxiago beraz.

3 Zeinek ordaintzen du eta zeinek ez?

Azaro amaieran zerga erreformari buruzko bilerak eta akordioak azkartu zirenean, datu esanguratsu bat eman genuen ARGIAren webgunean, ELA eta LAB sindikatuek helarazita: EAEko enpresen %78k ez du Sozietate Zerga ordaintzen. Zehazki, enpresen %55ek galerak aitortzen ditu eta beste ia %23k dio ez duela saldirik edo 6.000 euro baina gutxiago irabazi duela, Ogasunari aitortu behar ez izateko. Horretarako, kontabilitatean doikuntzak egiten dituzte edo emaitza positiboei erreserbara egindako ekarpenak kentzen dizkiete, besteak beste.

SOZIEKATE ZERGAREN PISUA BARNE PRODUKTU GORDINEAN (%)

Iturriak: Manu Robles-Arangiz, Eurostat

Kontuak hutsean uzteko enpresa askok erabiltzen duten mekanismo ohikoena da aurreko urteetako galerak konpentsatzea -15 urte egin dezaket atzera, krisiak bete-betean jo zuen garaira alegia-. Orain arte galera horiek mugarik gabe usatu zitzaizketen, baina zerga erreformarekin %70eko langa izango dute enpresa txiki eta ertainek, eta %50ekoa handiek.

Mekanismo hori erabiltzen duten enpresen gehiago zabala tamaina txiki-koa da ordea. Gipuzkoan, esaterako, galerak konpentsatu dituzten enpresen %97k 50 enplegatu baino gutxiago dute. Hala, ez da ziurra hortik bildutako dirua nahikoa izango ote den Sozietate Zergaren tasa nominalaren beherakadari aurre egiteko. Zerga-oinarri positiboa duten apurrek, bestalde, kerkariak aprobetxatzen dituzte are gutxiago ordaintzeko.

Zalantza horien aurrean, Iñigo Urkullu lehendakariak erreforma "osotasunean" ikusi behar dela esan zuen Legebiltzarrean: kerkari batzuk zorrotz dituzte I+G+i arloan, eta horrez gain gutxieneko tasa lau puntu igo dute %15-17raino. Hori guztia kontutan edukita zein izango da azken balantzea? Ignacio Zubiri Ogasun Publikoko katedradunaren kalkuluen arabera, enpresek 150 eta

200 milioi euro artean aurreztuko dute azkenean, hau da, per capita edo pertsonako 100 euro.

4 Nola eragingo die aurrekontuei zerga erreformak?

Eusko Jaurlaritzak 2018ko aurrekontu proiektua aurkeztu zuenean "inoizko handienak" direla nabarmendu zuen: 11.486 milioi euro. Joseba Egibar Eusko Legebiltzarreko EAJko bozeramaileak "pertsonak eta auzolana" ardatz dituela nabarmendu zuen abenduaren 11ko plenoan. EH Bilduren taldetik Maddalen Iriartek erantzuna: "Aurrekontu hauek enpresarioei oparitu zaien kontraerreforma fiskalaren ondorio dira, 155arenak eta Confebaske-nak". ELAK ere kritika zorrotza egin eta "antisozial" deitura jarri die.

Sindikatu abertzalearen arabera, diru-bilketan 2007ko mailara itzultzea lortu da, baina denbora horretan BPGa %10 gehiago dela kontuan izanda, duela 10 urteko egoera berdintzeko 1.375 milioi euro gehiago bildu beharko lirateke. Hala ere, aurtengo likidazioan 478 milioi euroko superabita izango du Jaurlaritzak. ELArentzat "gezurra" da aurrekontuak handitu direnik: zi-

fra osoari kenduz zorra ordaintzeko jarri beharrekoa eta AHT egiteko Espainiako Gobernuari aurreratutako dirua, 2009an baino 200 milioi euro gutxiago dauka erkidegoko administrazioak bere partidetarako. Edo beste modu batean esanda: BPGaren %15 izatetik %12,8 izatera igaro da aurrekontuen pisua.

Murrizketa hori arlo zehatzetan nabaritu da. Manu Robles-Arangiz Institutuak egindako azterketa baten arabera, adibidez, osasungintzarako gastu publikoa BPGren %5,3tik %4,8ra igaro da 2009tik hona, eta hezkuntzakoa ere %0,7 murriztu da. Hain zuzen, hori da Hezkuntza publikoaren sektoreak azkenaldiko greba eta protestetan mahai gainean jarri duen kexetako bat: EAEko aberastasunaren %3,8 inbertitzen da Hezkuntzan, baina Unescok %6ko gutxienekoa aholkatzen du, hain justu Europako batez bestekoa dena.

Aurrekontuen murrizketa erabat lotuta dago diru-bilketarekin, zorraren ordaintzarekin eta defizit mugarekin, sindikatuen ustez. ELAk eta LABek Sozietate Zerga aldatzeko akordioaren aurrean elkarrekin egindako prentsaurrekoan, "gastu-araia" gogorarazi zuten.

Arau horrek 2011ko Espainiako Konstituzioaren 135. artikulua erreforatu du oinarri eta sabai bat ezartzen du gastu publikoarentzat. Hortik gora zorra ordaintzera bideratuko litzateke. 2017ko uztailean Espainiako Kongresuan onartu zen -EAJ eta UPNren aldeko botoekin, besteak beste- erkidegok gehienez ere %2,5eko hazkunde nominala eta 2020rako defizita zero izatea. Sindikatuen ustez foru-ogasunek horregatik egingo diote "uko" diru-sarrera bati enpresei zerga jaitsiz: "Aurrekontu politika eta fiskalitatea prean doaz". ■

ARGAZKI PRESS / LUIS JAUREGIALTZO

ELA

Sindikatu eta eragile sozialek askotan ohartarazi dute zerga politikak eguneroko bizitzan eta zerbitzu sozialetan zuzenean eragiten duela. Goiko irudian, Bilbon fiskalitate justu bat eskatzeko giza-katerako deialdia, 2017ko ekainean. Behean, irakaskuntza publikoko greba azaroaren 30ean; besteak beste salatuta zuten hezkuntzarako inbertsioa murriztu egin dela erkidegoko aberastasunarekin konparatuta.

ARGIA 2018ko egutegia

Hormak edukiz janzteko.

Egutegia **9€**

Egurrezko taula egutegia opari **50€**

☎ 943 371 545 · www.argia.eus/denda · denda@argia.eus